

Національний медичний університет імені О.О Богомольця
кафедра педіатрії № 5

**Морфологічні і функціональні особливості
шкіри та її похідних у дітей.
Семіотика захворювань шкіри і уражень
підшкірної клітковини.**

к.мед.н. Бовкун О.А.

Актуальність

- Шкіра - індикатор віку внутрішньоутробного розвитку, а також патологічних змін окремих органів та систем і організму в цілому.
- Шкірні покриви та слизові оболонки дітей грудного та раннього віку можуть бути вхідними воротами для інфекцій.
- Вміння виявити і правильно оцінити зміни зі сторони шкіри і видимих слизових оболонок має велике значення у встановленні діагнозу захворювань та порушень функціонування різних органів та систем.

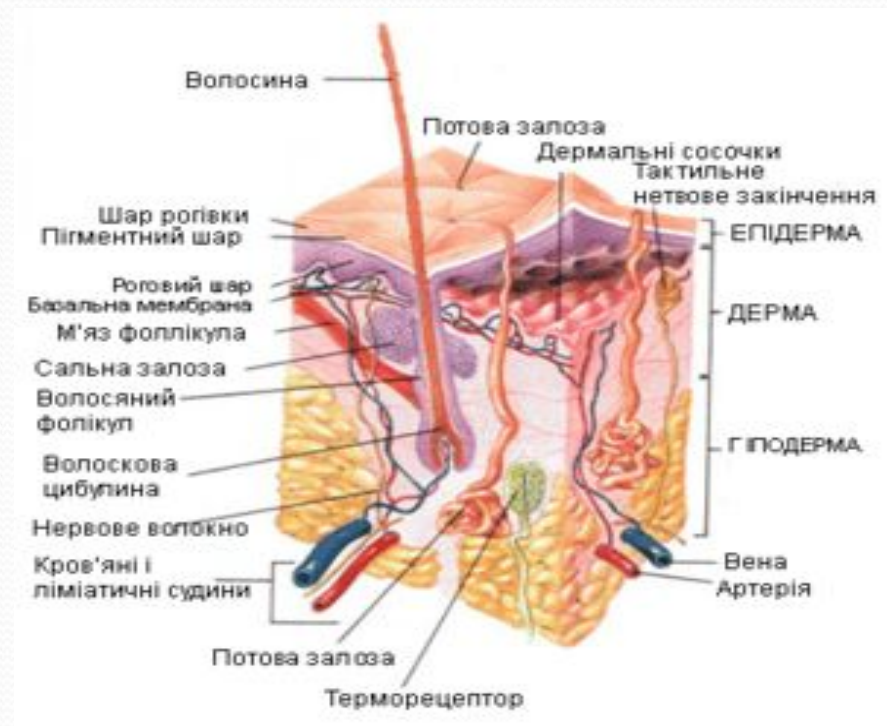
Будова шкіри

Епідерміс:

- базальний шар - stratum basale;
- шипуватий шар - stratum spinosum;
- зернистий шар - stratum granulesum;
- блискучий шар - stratum lucidum;
- роговий шар - stratum corneum.

Дерма (власне шкіра):

- сосочковий шар
- ретикулярний шар

ОСОБЛИВОСТІ ШКІРИ У ДІТЕЙ

- В епідермісі немає кровоносних судин.
- Базальна мембрана між епідермісом та дермою, в періоді новонародженості, дуже ніжна і пухка, майже не містить сполучної і еластичної тканини.
- Дерма має переважно клітинну структуру та недостатню кількість еластичних, сполучнотканних і м'язових волокон.
- Недостатня бактерицидна здатність шкіри.
- Недостатньо виражена екскреторна функція шкіри.
- Недосконалість місцевої терморегуляції, недостатність місцевого імунітету.
- Добре виражена, але не диференційована чутливість до температури.

ОСОБЛИВОСТІ ПОХІДНИХ ШКІРИ У ДІТЕЙ

- Сальні залози добре функціонують вже у новонароджених.
- Milia - надлишкове накопичення секрету в шкірних сальних залозах.

- Нігті у доношеного новонародженого повністю заповнюють нігтьове ложе і є одним з критеріїв зрілості.
- Первинне пушкове волосся - lanugo.

Особливості функції шкіри у новонароджених:

- недосконала захисна функція;
- низька бактерицидна функція;
- недостатня терморегуляторна функція;
- добре виражені дихальна, депонуюча, резорбційна, рецепторна, обмінна функції;
- екскреторна функція виражена недостатньо через пізній (з 3-4 місяців) початок функціонування потових залоз;
- буферна (бактерицидна) розвинута слабо;
- пігментуюча функція не сформована, синтез вітаміну Д та інших біологічно активних речовин послаблений;
- секреторна функція підвищена (холестерину - сальними залозами, сполук кальцію і фосфору - потовими).

ОСОБЛИВОСТІ ПІДШКІРНОЇ ЖИРОВОЇ ОСНОВИ

- Підшкірна жирова основа в плода з'являється переважно в останні 2 міс. вагітності.
- У товщі щік - жирові тільця (комочки Біша).
- У виснаженої дитини підшкірна жирова клітковина зникає насамперед зі стінок живота, з тулуба, потім з кінцівок, а далі з обличчя – останніми зникають жирові тіла з товщі щік.
- *NB! Стан харчування дитини ніколи не можна оцінювати по обличчю.*

Функції гіподерми

захист від переохолодження,
перегрівання

накопичення надлишкової
енергії у вигляді депо
тригліцеридів

пластична роль жирів в
диференціюванні нервових
клітин, формуванні клітинних і
мітохондріальних мембран,
поверхнево-активних речовин

механічний захист і
стабілізація внутрішніх
органів, судин і нервових
стовбурів

Методика обстеження:

● Збір анамнезу:

- час виникнення змін на шкірі;
- зв'язок їх з характером дієти, вживанням лікарських засобів;
- зміна характеру локалізації висипу;
- контакт з інфекційними хворими;
- наявність Т;
- зв'язок змін на шкірі з особливостями догляду.

● Огляд:

- зміни кольору шкіри: почервоніння, ціаноз, жовтушність, пігментація;
- висипання.

● Пальпація:

- визначення температури і вологості, еластичності шкіри.
- оцінка стану капілярів шкіри (проба джгута або щипка).
- визначення ступеню розвитку підшкірної основи і рівномірності її розподілу.
- визначення тургору м'яких тканин.
- визначення набряків, чи пастозності.

Висипання на шкірі:

- *первинні елементи*

(пляма, піхур, міхурець, міхур, пустула, папула, вузол, горбок);

При огляді слід встановити час появи висипу, локалізацію; вказати розмір елементів та їх кількість; описати форму та колір.

Висипання на шкірі:

- *вторинні елементи*
(лусочки, кірка, ліхеніфікація, тріщина, садно, виразка, рубець, атрофія, гіпер- і депігментація).

Семіотика захворювань шкіри

Телеангіоектазії - вроджене розширення капілярів на шкірі:

- червоні плями неправильної форми, з розпливчастими межами, різної величини рожево-червоного кольору (винні плями), або судинних зірочок. Це рудиментарні залишки ембріональних судин, які зазвичай зникають мимовільно протягом 1-1,5 років життя.
- зустрічаються у 70- 80% здорових дітей першого року життя.
- при натисканні пальцем на пляму почервоніння зникає, після чого з'являється знову, посилюючись при плачі.
- з'являються при хронічних захворюваннях печінки у вигляді судинних зірочок, що поєднуються з червоними (печінковими) долонями і стопами.

Семіотика захворювань шкіри

- *Піодермія (pyodermia)* - запальне захворювання шкіри і підшкірної клітковини, що викликаються частіше стафілококами і стрептококами.
- Ураження шкіри і епідермісу відносяться до гнійничкових захворювань, а гнійне запалення підшкірної основи (абсцеси, флегмони) - до хірургічних захворювань.
- Омфаліт - це запалення пупкової ранки, пупкового кільця, підшкірної жирової клітковини навколо пупкового кільця, пупкових судин. В залежності від клінічних проявів виділяють: катаральний, гнійний, гангренозний омфаліт.

Семіотика захворювань шкіри

- *Атопічний дерматит* - своєрідна шкірна реакція, що виникає внаслідок порушення реактивності організму, сенсibiliзації шкіри до екзогенних і ендогенних подразників.
- Виникнення атопічного дерматиту може бути пов'язано і з неврогенними впливами, які посилюють шкірні алергічні прояви у хворого.
- Прояви атопічного дерматиту у дітей - поліморфні еритематозно-везикулярні висипання.

Семіотика захворювань шкіри

- *Себорея (seborrhoea)* - патологічний стан шкіри, обумовлене посиленою функцією сальних залоз.
- Нерідко при цьому порушується склад шкірного сала, затримується виведення його з залоз, відзначається гіперплазія, потовщується епідерміс, посилюється зроговіння епітеліальних клітин в ділянці волосяного фолікула.
- Можливе утворення рогових пробок, просочених шкірним салом (комедонів), закупорених вивідних протоків сальних залоз; в зв'язку з цим утворюються сальні кісти (білі вугри) і атероми.

Семіотика захворювань шкіри

- *Кератози (keratoses), або кератодерматози*, - шкірні захворювання, характеризуються потовщенням рогового шару.
- Спадкові кератози - акрокератоз бородавчастий, кератоз долонно-підшовний, кератодермія Папійно-Лефевра, кератоз Унни-Тоста (обмежені або великі луцення), кератоз фолікулярний шилівідний (синдром Сіменса).
- Набуті кератози виникають при гіповітамінозі, дистрофії, хронічних нервових, ендокринних, інфекційних та інших захворюваннях.

Семіотика захворювань шкіри

Пухлини шкіри - вроджені і набуті.

- епітеліальні (гідраденома, папілома і ін),
 - сполучнотканинні (саркома, дерматофіброма і ін.),
 - пігментні (меланома),
 - пухлини нервів шкіри (невринома, нейрофіброма).
-
- Гемангіома (судинний невус) - капілярна або кавернозна доброякісна пухлина шкіри, яка розвивається з кровоносних судин в зв'язку з пороком їх розвитку.
-
- Діагностика пухлин шкіри здійснюється за участю педіатра, дерматолога та онколога.

Семіотика захворювань підшкірно-жирової основи

- *Гіпотрофія* - зменшення (стоншення) підшкірної основи у немовляти.
 - *гіпотрофія I ступеня* - стоншення підшкірного жирового шару на грудях і животі, зниження тургору м'яких тканин і блідість шкіри.
 - маса тіла дитини - знижується на 10-15%.
 - *гіпотрофія II ступеня* - жирова тканина на тулубі майже зникає, на обличчі, шиї і кінцівках зменшується. Шкіра в'яла, суха, бліда, легко збирається в складки. Тургор тканин і еластичність шкіри різко знижені.
 - маса тіла дитини - знижується на 16-30%.
 - *гіпотрофія III ступеня* - повна відсутність жирових відкладень, нерідко навіть на обличчі. Шкіра суха, зморшкувата, місцями (на руках і ногах) збирається в складки, блідо-сірого кольору; ознаки лущення і трофічних виразок.
 - маса тіла дитини - знижується на - більш ніж на 30%.

Семіотика захворювань підшкірно-жирової клітковини

Ожиріння (adipositas) - надлишкове відкладення жиру в підшкірній основі.

- Може бути пов'язано з систематичним перегодовуванням дитини або з ендокринно-обмінними порушеннями.
- Супроводжується компенсаторним гіпергідрозом, так як у хворих знижується віддача тепла шкірою.
- При посиленій пітливості і наявності глибоких складок шкіри в осіб, які страждають на ожиріння, виникають попрілості, екземи, піодермії.

Ліпома (жировик) - доброякісна пухлина підшкірної основи.

- підшкірний вузол м'яко-еластичної або щільної консистенції, рухливий, покритий незміненою шкірою.

Дякую за увагу!

